

Syror, baser och pH-värde – del 2

Niklas Dahrén

pH-värde

- ✓ **pH är ett mått på oxoniumjonkoncentrationen** i en lösning (eller vätejonkoncentrationen) fast uttryckt på ett "smidigare sätt".
- ✓ **Ett lågt pH-värde motsvarar en hög koncentration** medan ett högt pH-värde motsvarar en låg koncentration (skalan är alltså "bakvänd").
- ✓ **pH-skalan är logaritmisk** vilket innebär att koncentrationen ökar (eller minskar) med 10 ggr för varje steg.
- ✓ **Neutralt:** Ett pH-värde på 7 ($1,0 \cdot 10^{-7}$ mol/dm³ eller 0,0000001 mol/dm³).
- ✓ **Surt:** Ett pH-värde under 7
- ✓ **Basiskt:** Ett pH-värde över 7.

pH	Oxoniumjonconc. (mol/dm ³)
0	$1,0 \cdot 10^0 (= 1)$
1	$1,0 \cdot 10^{-1} (= 0,1)$
2	$1,0 \cdot 10^{-2} (= 0,01)$
3	$1,0 \cdot 10^{-3} (= 0,001)$
4	$1,0 \cdot 10^{-4} (= 0,0001)$
5	$1,0 \cdot 10^{-5}$
6	$1,0 \cdot 10^{-6}$
7	$1,0 \cdot 10^{-7}$
8	$1,0 \cdot 10^{-8}$
9	$1,0 \cdot 10^{-9}$
10	$1,0 \cdot 10^{-10}$
11	$1,0 \cdot 10^{-11}$
12	$1,0 \cdot 10^{-12}$
13	$1,0 \cdot 10^{-13}$
14	$1,0 \cdot 10^{-14}$

pH-värdet i sura, neutrala och basiska vattenlösningar

- ✓ **Sur lösning:** Innehåller hög koncentration oxoniumjoner (eller vätejoner) men låg koncentration hydroxidjoner. Har ett pH-värde som är lägre än 7.
- ✓ **Neutral lösning:** Koncentrationen av oxoniumjoner (H_3O^+) och hydroxidjoner (OH^-) är densamma. Har ett neutralt pH-värde ($\text{pH} = 7$).
- ✓ **Basisk lösning:** Innehåller hög koncentration hydroxidjoner men låg koncentration oxoniumjoner (eller vätejoner). Har ett pH-värde som är högre än 7.

Sur lösning:	Neutral lösning:	Basisk lösning:
$\text{H}_3\text{O}^+ > \text{OH}^-$	$\text{H}_3\text{O}^+ = \text{OH}^-$	$\text{H}_3\text{O}^+ < \text{OH}^-$
$\text{pH} < 7$	$\text{pH} = 7$	$\text{pH} > 7$

Sambandet mellan pH-värdet och oxoniumjonkoncentrationen

- ✓ Om man vet pH-värdet men vill räkna ut oxoniumjonkoncentrationen (eller vätejonskoncentrationen):

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}}$$

- ✓ Om man vet oxoniumjonkoncentrationen (eller vätejonskoncentrationen) men vill räkna ut pH-värdet:

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+]$$

pH	Oxoniumjonconc. (mol/dm ³)
0	$1,0 \cdot 10^0 (= 1)$
1	$1,0 \cdot 10^{-1} (= 0,1)$
2	$1,0 \cdot 10^{-2} (= 0,01)$
3	$1,0 \cdot 10^{-3} (= 0,001)$
4	$1,0 \cdot 10^{-4} (= 0,0001)$
5	$1,0 \cdot 10^{-5}$
6	$1,0 \cdot 10^{-6}$
7	$1,0 \cdot 10^{-7}$
8	$1,0 \cdot 10^{-8}$
9	$1,0 \cdot 10^{-9}$
10	$1,0 \cdot 10^{-10}$
11	$1,0 \cdot 10^{-11}$
12	$1,0 \cdot 10^{-12}$
13	$1,0 \cdot 10^{-13}$
14	$1,0 \cdot 10^{-14}$

Uppgift 1:

Vilket pH har en saltsyralösning vars koncentration är 0,016 mol/dm³?

Lösning:

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+]$$

$$\text{pH} = -\log[0,016] = 1,8$$

Svar: pH-värdet i saltsyralösningen är 1,8.

Uppgift 2:

Vilken koncentration har en saltsyralösning vars pH-värde är 1,8?

Lösning:

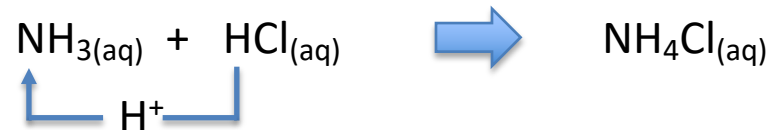
$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}}$$

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-1,8} = 0,016$$

Svar: Koncentrationen är 0,016 mol/dm³.

Neutralisation

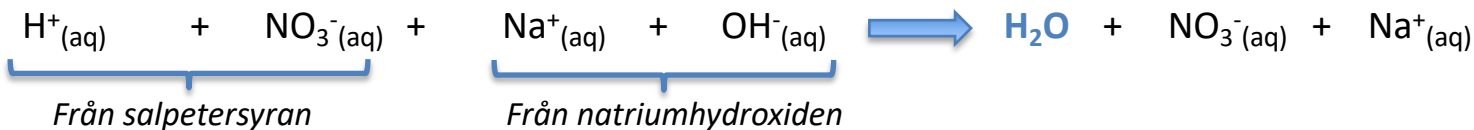
- ✓ Om vi blandar en sur lösning med en basisk lösning (i samma proportioner) kommer dessa att neutralisera varandra. Den lösning som bildas har ett neutralt pH-värde (är varken sur eller basisk). När en syra och en bas reagerar med varandra bildas ett salt och eventuellt också vatten (beroende på vilken syra resp. bas som reagerar).

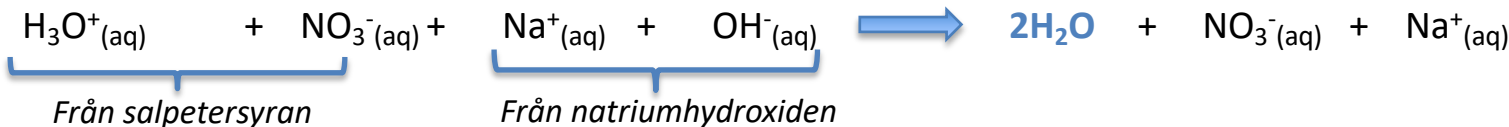
Olika sätt att skriva neutralisationsreaktionen mellan $\text{HNO}_{3(\text{aq})}$ och $\text{NaOH}_{(\text{aq})}$

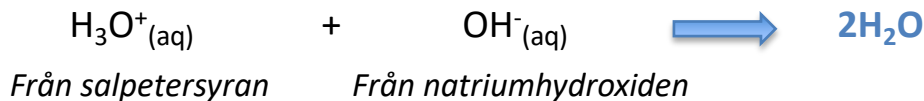
Ihopskrivning

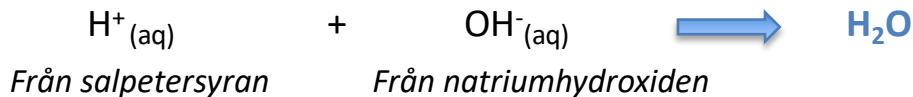
Särskrivning

Särskrivning & oxoniumjoner

Förenkling 1

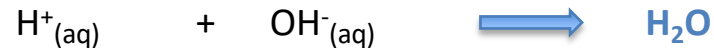
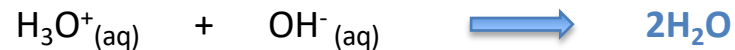
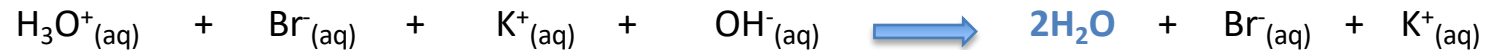
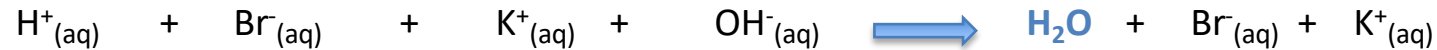
Förenkling 2

Uppgift 3:

Skriv neutraliseringsreaktionen mellan $\text{HBr}_{(\text{aq})}$ och $\text{KOH}_{(\text{aq})}$. Skriv på flera olika sätt!

Lösning:

Sammanfattning – Syror och baser

SYROR:

- Protongivare.
- Ger upphov till oxoniumjoner (H_3O^+) i vattenlösningar.

BASER:

- Protontagare.
- Ger upphov till hydroxidjoner (OH^-) i vattenlösningar.

BUSA-regeln:

Baser Upptar - Syror Avger

Sammanfattning – Sura och basiska lösningar

SURA LÖSNINGAR:

- Hög koncentration av oxoniumjoner (H_3O^+), vilket ger ett lågt pH-värde ($\text{pH} < 7$).
- Låg koncentration av hydroxidjoner (OH^-).

NEUTRALA LÖSNINGAR:

- Koncentrationen av oxoniumjoner (H_3O^+) och hydroxidjoner (OH^-) är densamma, vilket ger ett neutralt pH-värde ($\text{pH} = 7$).

BASISKA LÖSNINGAR:

- Låg koncentration av oxoniumjoner (H_3O^+), vilket ger ett högt pH-värde ($\text{pH} > 7$).
- Hög koncentration av hydroxidjoner (OH^-).

Sammanfattning – pH-värde

pH-VÄRDE:

- Koncentrationen av oxoniumjoner, H_3O^+ , (eller vätejoner; H^+) i en vattenlösning.
- Lågt pH: Hög koncentration av oxoniumjoner (H_3O^+)
- Högt pH: Låg koncentration av oxoniumjoner (H_3O^+).

SAMBANDET MELLAN pH OCH OXONIUMJONKONCENTRATIONEN:

- $\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+]$
- $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}}$

Se gärna fler filmer av Niklas Dahrén:

<http://www.youtube.com/Kemilektioner>

<http://www.youtube.com/Medicinlektioner>

